

Educar, cosa de tots

TEMPS ESCOLARS, TEMPS VITALS

Els dies 1, 2 i 3 de novembre ens trobarem a Barcelona els MRPs d'arreu de l'estat espanyol per parlar d'un tema recurrent, però quasi sempre polèmic: el temps escolar.

Cada curs, en un moment o l'altre es reemprèn el tema, però poques vegades s'afronta d'una manera atrevida i imaginativa ni de forma global, tenint en compte la seva complexa dimensió social.

És evident que la discussió no s'ha de restringir a l'horari d'entrada i sortida de l'escola, sinó que la nostra reflexió ha d'abastar el temps escolar en general. Haurem de parlar de jornada diària, de calendari del curs i distribució de l'horari lectiu, però també de tota la resta d'activitats realitzades dins l'àmbit escolar.

Els elements que han d'entrar necessàriament en aquesta anàlisi són :

-El ritme de treball de l'alumnat i el ritme vital . Cada persona té un ritme vital diferent que fa que en determinats moments o dies faci més bé unes tasques o altres. Aquests ritmes estan condicionats per la constitució física i psíquica, l'edat, les condicions físiques externes, el clima , etc i creen en les persones horaris òptims diferents que influeixen en el tipus d'activitat a realitzar. La qüestió a debatre és si l'horari escolar es pot adaptar als diferents ritmes vitals de l'alumnat i fins a quin punt és açò possible.

-L'horari escolar i el tipus d'activitat. En l'actualitat, l'activitat escolar està molt acomodada a l'espai temporal de l'hora, cada vegada més des de la incorporació primerenca d'especialistes en àrees. Ens hem de demanar si és necessari implantar una concepció del temps escolar més flexible en el dia i en el calendari per tal d'afavorir una manera d'ensenyar més interdisciplinària i globalitzadora. Potser hem de defugir de la idea d'un temps distribuït d'una manera rígida i uniforme al llarg del dia i de l'any i lligar molt més l'horari escolar al tipus d'activitat. Naturalment, aquests canvis hauran de ser fruit d'una revisió seriosa de la metodologia i de les finalitats educatives que pretenem amb l'alumnat. No tendria sentit parlar de canvis d'horari i calendari sense parlar de canvis pedagògics.

-L'activitat no escolar en la infància i adolescència . També haurem de reflexionar sobre quines activitats considerem importants que els nostres infants i adolescents facin al marge de l'activitat escolar. Si creim important que els fillets i filletes tinguin temps per a la relació familiar, l'oci... ho haurem de tenir en compte a l'hora de planificar l'horari escolar.

-L'horari dels centres i l'horari familiar. Aquest potser és un dels punts fonamentals del debat, ja que suposar qüestionar el paper social de l'escola. Per a alguns, l'escola compleix clarament una funció social i defensen l'ampliació de l'horari d'obertura dels centres i l'oferta de serveis complementaris per atendre els fillets i filletes en l'horari de treball dels pares. Altres, pensant sobretot en les necessitats afectives i de relació familiar dels infants, advoquen per establir un control i límit en l'horari d'estada als centres.

Les propostes en aquest sentit poden ser diferents segons les comunitats. Les necessitats familiars no són les mateixes en una comunitat rica que en una altra de pobra, en una ciutat que en una àrea rural, en una zona industrial que en una zona turística.

Amb tot, ens haurem de demanar quines altres solucions, al marge de l'escola, són possibles, qui s'ha d'implicar en aquests serveis complementaris del centre i de quin sentit educatiu hem de dotar aquests serveis.

-L'horari docent i l'horari del centre. Els centres escolars, a part de la seva funció docent, poden ser també llocs de trobada, dinamització i interacció amb l'entorn on hi tinguin cabuda les famílies, els veïns i les institucions socials del barri. Amb aquest paper, l'horari del centre ha d'ajustar-se a les activitats ciutadanes que s'hi desenvolupen. Hem de preveure, tanmateix, el paper de les institucions i els recursos necessaris que aquesta funció social dels centres implica.

-L'horari del professorat. Partint de la base que no necessàriament han de coincidir l'horari del centre, l'horari de l'alumnat i l'horari del professorat, cada centre escolar hauria de poder organitzar el temps i la intervenció del professorat dins un grup en funció de les necessitats del moment i d'acord amb el seu pla docent. Alhora, hem de preveure dins l'horari del professorat el temps dedicat a planificació, reflexió, investigació i formació.

-Participació en la presa de decisions. Si el tema de l'horari i activitats dels infants i adolescents és un problema social en el qual influeix el tipus de treball de les famílies, els recursos de la zona, els estils de vida, etc, és evident que en la presa de decisions hi haurà de participar tota la comunitat educativa: professorat, alumnat, famílies i administració.

Compaginar les necessitats de l'alumnat, les necessitats familiars i les necessitats del professorat no és tasca fàcil. La situació social i escolar és diferent arreu de l'estat espanyol i les respostes no poden ser úniques ni tancades. Tanmateix, esperam que del nostre debat surtin propostes pedagògicament positives, laboralment raonables i socialment satisfactòries.

DM-30/10/2001
UH-30/10/2001